

1. У чому полягає зміст поняття «існування»?

Важливим поняттям філософії існування є “сенси життя”, той зміст, який філософи вкладають в це поняття. В чому ж сенс життя? Навіщо людина живе?

Під існуванням розуміється сукупність різноманітних проявів буття, тобто будь-яка річ або явище в аспекті їх причетності до буття.

2. Як формувались уявлення про світ?

За допомогою мовної картини світу сукупність уявлень про світ, що історично склалася у свідомості мовного колективу, цілісний образ світу, у формуванні якого беруть участь всі сторони психічної діяльності людини. Це концептуалізація світу, вміщена у мові. Мова — це основна складова культури і водночас її знаряддя. Культура народу вербалізується у мові, а мова відображає ключові концепти культури, відтворюючи їх у словах. Таким чином, мова створює суб'єктивний образ об'єктивного світу.

3. Які проблеми вирішує онтологія?

Вчення про буття, розділ філософії, у якому з'ясовуються фундаментальні проблеми існування, розвитку сутнісного, найважливішого. Поняття «онтологія» не має однозначного тлумачення у філософії.

4. Яка відмінність між науковою та світоглядною картинами світу?

Важливою метою наукового пізнання з погляду його методологічної самосвідомості є побудова картини світу, яка була б максимально достовірною, загальною, вичерпною та переконливою. Завдання творців картини світу – показати природу як сутнє, те що протистоїть людині й за допомогою чого вона себе водночас розкриває. Світогляд є насамперед способом тлумачення, інтерпретації феномену буття і водночас формою його духовного засвоєння та розуміння, а тому в ньому реально фіксуються знання та уявлення людини про світ, а також її власне індивідуальне та суспільне буття.

5. Коли і чому у філософії виникла проблема буття?

Проблема буття — одна з перших проблем, які намагалась розв'язати філософія. Поняття «буття» дуже часто фігурує в нашій мові. Бо кожне речення можна, як це і робить логіка, звести до форми $S \in (\text{не } \in) P$. Деякі речення, наприклад, «Троянда є червона», «Василь не є мільйонер» безпосередньо відповідають цій формі, інші, скажімо, «Дерево росте біля будинку» можна звести до неї («Дерево є таким, що росте біля будинку»). Зв'язка «є» означає «має буття». На цій підставі можна зробити висновок: все, про що ми ведемо мову, ми підводимо під буття або небуття, надаємо йому статус буття чи небуття.

Крім цього прихованого, певною мірою неусвідомленого вживання слова буття, використовують його і більш свідомо, ведучи мову про світ як буття, про життя як буття («життя-буття»), про смерть як небуття.

Звертаючись до когось, наголошують: «Будь людиною!» Але й при цьому значення слова «буття» не розкривається.

Філософія, на відміну від буденної свідомості, порушує проблему буття свідомо, намагається з'ясувати смисл, який людська культура вкладає в це поняття. Термін вживається у філософії з XVII ст., хоч сама проблема буття розглядалась з часів Парменіда.

6. У чому полягає зміст поняття «буття»?

Буття – філософська категорія, що позначає: 1) все те, що ми бачимо, що реально існує; 2) все те, що ми не бачимо, але воно є у дійсності (наприклад, радіохвилі, йонізуюче випромінювання, електричне поле, внутрішня зміна тощо); 3) все те, що є уявним, нереальним (наприклад, уявлення про ідеальне); 4) реальність, яка існує об'єктивно, незалежно від свідомості людини (природа, об'єктивні закони); 5) загальний спосіб існування людини, суспільства. Виходячи з вищевикладеного, основними формами буття є: буття речового, матеріального; буття суб'єктивного, ідеального; буття біологічного (живого); буття соціального (суспільного).

7. Що таке рух? У чому полягає єдність руху, простору і часу?

Рух є способом існування матерії. рух є способом існування матерії, її загальним атрибутом; матерія існує не інакше, як у русі. Як наголошував Енгельс, уся доступна нам природа утворює певну систему, зв'язок тіл і те, що ці тіла перебувають у взаємозв'язку, означає, що вони взаємодіють між собою, а ця взаємодія і є рухом. Наукова філософія доводить, що рух завжди виступає саморухом. Його джерелом є суперечності, які притаманні предметам і явищам. У самому русі теж є суперечності, оскільки він є єдністю неперервності (часу і простору) і перервності (часу і простору). Рух є суперечність, єдність суперечностей.

Гострою є суперечність між рухом і спокоєм, мінливістю й стабільністю. У поняття "спокій" наукова філософія вкладає такий зміст:

- наявність упродовж певного часу незмінності, постійності, визначеності предметів властивостей і відношень, станів, процесів тощо;
- нерухомість одного тіла щодо іншого. Таким чином, у поняття спокою вкладають такий самий широкий зміст, як і в поняття руху.

8. Розкрити філософський зміст понять матерія, простір, час, рух.

Узагальнене визначення категорії "матерія" має базуватися на тому, що це -об'єктивно реальне буття світу в часі, просторі, русі, детерміноване і безпосередньо чи опосередковано пізнаване людиною. Рух, зміна — це внутрішньо зв'язана єдність буття і небуття, тотожності і відмінності, стабільності і плинності, того, що зникає, з тим, що з'являється. Рух, зміну

можна досягнути лише в тому разі, коли розглядати його суперечливі сторони в єдності та взаємодії. Простір і час- це філософські категорії, які відображають основні форми існування матерії. Просторово-часові характеристики має будь-яке явище буття світу, якщо простір є найзагальнішою формою сталості, збереження змісту об'єктивної реальності, то час- це форма його розвитку, внутрішня міра його існування та самознищення. Єдність просторово-часових властивостей світу називають просторово-часовим континуумом, а їх універсальність і цілісність (континуальність) — формою організації всього розмаїття нескінченного світу. Кожна частинка світу має власні просторово-часові характеристики. Розрізняють соціальний, історичний, астрономічний, біологічний, психологічний, художній, філософський зміст простору і часу.

9. Що таке буття людини?

Серед синонімів поняття «буття» — поняття «сутність» «життя» (процес буття для живих створінь називається словом «життя»), реальність, дійсність і т. д. Слово «буття», яке позначає це поняття в українській мові утворене від слова «бути», синонімами якого є слова «існувати», «жити» і т. д. Мовознавчі дослідження показують, що слово «бути» має дуже давнє походження з тих доісторичних часів, коли існувала єдина індоєвропейська (а можливо навіть загальнолюдська — ностратична) прामова. Це підтверджується зокрема тим, що в багатьох сучасних мовах індоєвропейської сім'ї існують слова, близькі за значенням і за звучанням до слова «бути».

10. Чому прогресивні революційні наукові відкриття можуть призвести до кризи в науці?

Раніше чи пізніше повсякденна практика нормальної науки обов'язково приведе до відкриття аномалій, експериментами, це може призвести до кризи в даній області.

11. Чи змінилися соціально-історичне тлумачення простору й часу у XX ст.?

Величезний внесок у розробку наукових уявлень про зв'язок простору і часу з рухомої матерії вніс Н.І. Лобачевський, який прийшов до дуже важливого не тільки для геометрії, але і для філософії висновку: властивості простору не є завжди і скрізь однаковими і незмінними, вони змінюються в залежності від найбільш загальних властивостей матерії. Ідея Лобачевського про єдність простору з рухомою матерією отримали своє підтвердження і конкретизацію в сучасній фізиці.

Теорія відносності Ейнштейна розкрила безпосередній зв'язок простору і часу з рухомою матерією і один з одним. Фундаментальний висновок, що випливає з цієї теорії, свідчить: простір і час не існує без матерії, їх метричні властивості створюються розподілом і взаємодією матеріальних мас, тобто гравітацією А. Ейнштейн, відповідав на питання про суть своєї теорії, сказав: «Суть така: раніше вважали, що коли якимось - нібито чудом усі матеріальні речі раптом зникли б, то простір і час залишилися би. Відповідно ж до теорії відносності у місці з речами зникли б і простір і час ». Виявилося, що наявність у метричних властивостей простору і часу є функція від гравітаційних сил, що діють між різними рухомими масами. Якщо б не було мас, не було б і гравітації, а якби не було гравітації, не було б часу і простору. Отже, простір і час поза матерії не існують. А тому що матерія перебуває у безперервному русі, то простір і час змінюють свої властивості в залежності від цього руху. Одним з виразів зв'язку прострагства і часу з рухом є той факт, що одночасність подій є не абсолютною, а відносною. Для осмислення цього факту необхідно мати на увазі, що просторово-тимчасове опис явищ неможливе без наявності системи відліку - орієнтир, щодо якого ведеться спостереження. Виявляється, відстань між будь-якими тілами, що знаходяться в просторі на кінцевому відстані один від одного, неоднаково в різних рухомих інерційних системах. Із зростанням швидкості довжина тіла скорочується. У світі немає постійної довжини тіла: залежно від системи відліку вона змінюється. Подібно до цього проміжок часу між будь-якими подіями різний у різних рухомих інерційних системах. Із зростанням швидкості він зменшується. Відповідно до загальної теорії відносності, в дуже сильному гравітаційне поле протягом часу сповільнюється.